

Les àvies catalanes

Pas a nivell, òpera prima del gironí Pere Vilà, és una bella pel·lícula sobre el neguit paralizador de fer-se adult. Hi ha pocs cineastes que, com Vilà, sàpiguen expressar sentiments i neguits utilitzant poètiques metàfores visuals, malgrat que de vegades es passi de rosca volent deixar massa empremta d'autor o reblant el clau d'una mateixa idea. *Pas a nivell* és també un film sobre l'*ennui de vivre* i, segurament, un sentit homenatge cap a la seva àvia i, de retruc, cap a totes les àvies catalanes. Trobo extraordinari el contrast entre la mòrbida apatia del jove protagonista –un universitari acabat de llicenciar sense empena ni objectius– i la incansable mobilitat senil de la seva iaia. Tot el que fa referència a l'àvia és segurament el més aconseguit i original de la pel·lícula. Vilà expressa la idea de l'enervant paràlisi del jove –gairebé una mort prematura– filmant-li els peus despullats mentre jeu, i contraposant-los després als de l'àvia al seu llit de mort. El llarg pla seqüència de la mort de l'àvia és d'una gran força, així com l'estranya fascinació que totes les accions quotidianes de l'anciana provoquen en el jove protagonista: asseure's en una cadira a prendre la fresca al carrer, passejar amb les amigues o batre un ou per fer una truita.

L'escriptor Miquel Bauçà, el geni de Felanitx, feia una esplèndida definició d'aquestes àvies catalanes, de les quals deia: «Tenen tres virtuts que jo maldo per adquirir, encara que sigui en un grau menys perfecte, inferior: 1- La capacitat de distreure's amb dispositius, estris, mínims. 2- L'aptitud de viure soles. 3- La facultat de no pensar nicieses, vanitats, poca-soltades, sinó estrictament en l'essencial. Beneïdes siguin». Sembla que Vilà comparteix aquesta mateixa devoció per les àvies. No havia vist mai un film on les àvies catalanes siguin retratades amb tant d'amor, amb tanta passió i sensibilitat. Vet aquí un punt de partida ben d'estar per casa que aconse-

gueix transcendir i concitar un interès que podria arribar fins a la Xina popular. Seria difícil trobar a la cinematografia catalana recent un primer film tan radicalment local, contemporani i obert al món.

Entre el badall i l'èxtasi

Alguns crítics s'han afanyat a titllar de proposta ridícula i provinciana la creació d'una acadèmia del cinema català, venint a dir que el cinema català no pot aspirar a tenir glamur ni indústria. Ens recorden l'èxit (als festivals estrangers) del film *El cant dels ocells*, del banyolí Albert Serra, i el posen com a model a seguir. Segur que de l'heterodòxia, de la creació marginal, antiinstitucional i precària poden sorgir grans obres, però em sembla que no poden ser l'objectiu d'un cinema nacional. L'objectiu d'un país que es troba encara en plena reconstrucció hauria de ser cercar el seu públic, que ara sembla fugir comes ajudeu-me dels pocs films catalans que arriben a les cartelleres. Ens cal la Mercè Rodoreda del cinema català. El públic català no estava acostumat a llegir novel·la en català als anys 60, com ara encara no està acostumat a veure cinema català. I no parlo de *Rec*, és clar. El futur del cinema català no passa per fomentar l'aparició de genis capaços de provocar l'èxtasi dels crítics de *Cahiers du Cinema* mentre suscitaven badalls i somnolència entre els pocs compatriotes que es deixen caure a la sala. Com deia l'editor Joan Sales a Rodoreda: «Si escrivim en català, és perquè ens llegeixin els catalans; que, si no, tant se valdria deixar-ho córrer». Em sembla que amb un Albert Serra, lloat sia, ja cobrim amb escreix la quota de genis de la nostra cinematografia.

